

Magazine

Cosun

NR. 3

2023

06

Elke teler doet ertoe

07

**De coöperatie kiest voor
toekomstbestendigheid**

08

**Het perspectief
komt van innovatie
en ondernemerschap**

Revyve

Cosun en de ontwikkelingsmaatschappij Oost NL investeren samen 8 miljoen euro in de Wageningse innovatieve foodtech scale-up revyve. Revyve beschikt over een gepatenteerde technologie om eiwit- en vezel ingrediënten uit biergist te produceren. Cosun beschikt over een grote stroom co-producten. Revyve werkt aan het opschalen van de productie naar meer dan 100 ton per jaar. De 'geüpicyclede' ingrediënten hebben een kleine CO₂-voetafdruk. Ze

kunnen gebruikt worden als vervanger van dierlijke eiwitten en van stoffen in voeding met een zogeheten E-nummer.

Uitbreiding Aviko China

Aviko gaat de productie in de Xilinhot-fabriek in China uitbreiden. Naast de bestaande productielijn komt een nieuwe productielijn die 15 ton friet per uur

kan (voor)bakken. Begin 2025 gaat hij in bedrijf. De vraag naar aardappelproducten groeit wereldwijd. De huidige productielijn kan de vraag niet aan.

Lectoraat plantenweerbaarheid

Cosun is een samenwerkingsverband aangegaan met HAS Green Academy in het lectoraat 'De levende bodem werkt!'. Het lectoraat heeft als opdracht een kenniscentrum Bodem en Water op te zetten. Cosun geeft hieraan een impuls door voor drie jaar drie Innovatievouchers beschikbaar te stellen. Ook de donaties bij het afscheid van Dirk de Lugt worden hiervoor gebruikt. Doel van het kenniscentrum is bestaande kennis te bundelen en te ontsluiten voor gebruikers en antwoorden te formuleren op praktijkvraagstukken.

Groeikracht

Energie-enquête onder leden

Cosun gaat, bij alle telers van Cosun Beet Company, Aviko en Sensus de mogelijkheden van energieproductie inventariseren. Dit gebeurt onder de vlag van Groeikracht Cosun, in samenwerking met het onderzoeksen adviesbureau Integron. Doel van de enquête is onderzoeken of telers een deel van de groene elektriciteits-

behoefte van de Cosun-fabrieken kunnen gaan verzorgen en hoe daarmee het verdienmodel van de telers te verbeteren is. Binnenkort kunt u de enquête verwachten. Voor vragen over het onderzoek kan contact worden genomen met Cosun Groeikracht: groeikracht@cosun.com.

Index

Van de voorzitter.....	3
Vergadering ledenraad:	
Perspectief en afscheid.....	4
Elke teler doet ertoe.....	6
De coöperatie kiest voor toekomstbestendigheid.....	7
Het perspectief komt van innovatie en ondernemerschap.....	8
Aanpassing leveringsvoorwaarden 2024.....	11
Aanvullende controle bemonstering en analyse.....	12
Wat aandacht krijgt, groeit.....	14
IRS-informatie.....	16
Kort Nieuws.....	20

Contact

Cosun

Postbus 3411
4800 MG Breda
076-5303307
secretariaat.rvb@cosun.com
www.cosunleden.nl

Cosun Beet Company agrarische dienst

Postbus 100
4750 AC Oud Gastel
0165-525252
agrarischedienst
@cosunbeetcompany.com
www.cosunleden.nl

Colofon

Cosun Magazine

is een uitgave van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. voor leden van Cosun

Fotografie in dit nummer

Royal Cosun, Cosun Beet Company, IRS, DSPH en Michel Heerkens

Foto-omslag

Arwin Bos en Dirk de Lugt

Basisontwerp

Wardtaal / Breda

Opmaak en druk

Schuttersmagazijn, Hasselt

© Coöperatie Koninklijke Cosun U.A., 2023

Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

Begin en eind

Tijdens de ledenraad van 6 juni hebben we afscheid genomen van Dirk de Lugt als voorzitter van Cosun en mocht ik de voorzittershamer van hem overnemen. Het was een feestelijke dag met veel mooie en warme woorden voor Dirk en – als verrassing – voor hem een Koninklijke onderscheiding (Ridder in de Orde van Oranje Nassau). Namens de coöperatie mocht ik Dirk bedanken. We hebben onder andere stilgestaan bij de afschaffing van de suikermarkt-ordering in 2017 en de enorme gevolgen die dat heeft gehad voor de suikerprijs, de bietenprijs en daarmee ook voor u als bietenteler. Het is bijzonder dat we in die jaren met elkaar vertrouwen hebben gehouden in de bietenteelt. Mede daardoor hebben we nu weer de weg omhoog gevonden. Dirk heeft hier een belangrijke rol in gespeeld. Wij danken Dirk voor zijn jarenlange inzet voor Cosun.

Vacature

Naast Dirk namen we ook afscheid van Sander Wijkstra, extern lid van de raad van beheer, die in het bijzonder met zijn financiële kennis altijd van waarde is geweest voor ons bestuur. Wij zijn blij dat we voor Dirk en Sander goede opvolgers hebben gevonden in de persoon van Maarten Heijne, akkerbouwer uit Zeeuws-Vlaanderen, en Bert Jansen, voormalig CEO van Avebe. Wij heten hen van harte welkom in de raad van beheer.

Dit najaar zal ook Pieter de Jong (intern lid) afscheid nemen van de raad van beheer. De vacature is inmiddels opengesteld. U treft deze aan in dit magazine. Ik nodig ieder lid graag uit om hierop te solliciteren. Of andere collega's of partners van collega's op de vacature te attenderen, als u denkt dat zij geschikt zijn.

Opdracht

Voor mij begint nu een nieuwe periode binnen Cosun, waarin ik mij als uw voorzitter mag inzetten voor het behoud van een vitale bietenteelt in Nederland in de toekomst. Uiteindelijk is het primaire doel van Cosun dat we een (meer dan) goede bietenprijs betalen en er ook anderszins voor zorgen dat de bietenteelt aantrekkelijk is. Zelfs meer dan dat. We willen ook de lange termijn voor ogen houden. Zorgen dat Cosun zich verder kan ontwikkelen en dat we het ook goed doen op onze boerderijen en akkers. Ook daar wil ik me voor inzetten.

Ik hoop op een goede samenwerking met u. In het bijzonder hoop ik velen van u de komende tijd te mogen ontmoeten en spreken. Want uiteindelijk is Cosun een coöperatie en zullen we de bietenteelt samen in de benen moeten houden.

Seizoen

Wat betreft de teelt hoop ik voor u dat uw gewassen een goede start hebben gemaakt. Het was een bijzonder voorjaar met de nodige uitdaging om alles tijdig te zaaien en te poten en de gewassen goed aan de groei te krijgen. Dankzij uw vakwerk lijkt dat in veel gevallen goed te zijn gelukt. Het is belangrijk dat wij met elkaar ook de rest van het groeiseizoen aandacht besteden aan onze bietenteelt en er het maximale uithalen.

Bietenopbrengsten in Europa lijken opnieuw te gaan tegenvallen en suikerprijzen zijn nog steeds hoog. Dus elke kilo suiker die we met elkaar produceren kunnen we goed verkopen en uiteindelijk komt dit terug in de bietenprijs. Ik wens u een goede en succesvolle teelt toe.

Arwin Bos
voorzitter

Vergadering ledenraad: perspectief en afscheid

De ledenraad heeft in de vergadering van 6 juni in Ermelo de jaarrekening 2022 vastgesteld. De raad is verder bijgepraat over de gang van zaken. Ook benoemde de raad twee nieuwe leden voor de raad van beheer. Tevens is afscheid genomen van voorzitter Dirk de Lugt en extern lid Sander Wijkstra.

CFO Hans Schuil kon de ledenraad opnieuw bevestigen dat de definitieve cijfers overeenstemden met de december-raming. Accountant Wim Kerst van EY gaf uitleg over de controlewerkzaamheden op basis van het audit-plan met managementletters, een controleverklaring, het accountantsverslag en de Assurance-rapporten. Deze rapporten worden eerst besproken met de directies van de business-groepen en vervolgens met de concerndirectie, de raad van beheer, de audit-commissie en de raad van toezicht. De controle wordt uitgeoefend op de enkelvoudige en geconsolideerde jaarrekening en het jaarverslag. Toetsing vindt plaats op basis van wettelijke vereisten en op materiële onjuistheden. Gebleken is dat Cosun de financiële basis op orde heeft, waarop EY op de jaarrekening een goedkeurende verklaring heeft gegeven. Dit jaar gaat EY de controle

uitbreiden met een bezoek aan de Aviko-vestiging in China. Ook het onderzoek in Poperinge wordt uitgebreider. Verder doet EY bij Aviko in het kader van cybersecurity onderzoek naar de 'Operational Technology'.

Na een toelichting op de bevindingen door de raad van toezicht heeft de ledenraad de jaarrekening vastgesteld en is aan de raad van beheer en de raad van toezicht decharge verleend.

Stand van zaken

Hans Meeuwis ging in zijn verslag in op het thema veiligheid. Het dodelijk ongeval bij Cosun Beet Company in Dinteloord vormt een zwarte bladzijde in de geschiedenis van Cosun. Het heeft binnen heel Cosun geleid tot verdere aanscherping van de veiligheidsmaatregelen. Veiligheid heeft topprioriteit. Meeuwis benadrukte verder dat de turbulentie in de markt doorzet, veroorzaakt door een grote stijging van de loonkosten, een krimpende economie, een late inzaai van gewassen en nog geen landbouwakkoord. Daartegenover staat een stijgende suiker- en aardappelprijs.

Cosun houdt vast aan de Unlock 25-strategie met verbetering van het onderliggende resultaat en de focus op een winstgevend en toekomstbestendig portfolio in een duurzame keten. Doorzetten op onderliggende resultaatverbetering heeft prioriteit. Het weloverwogen investeringsbesluit voor uitbreiding van Aviko China is een aanwinst voor het toekomstbestendig portfolio volgens de CEO. Een eventueel investeringsbesluit over Betafib en Avantglycols wordt in de tweede helft van 2023 genomen. Bij eiwit is belangrijke voortgang geboekt in de samenwerking tussen Heineken en Duynie voor het onttrekken van eiwit en vezels uit bierbostel. In eiwit uit fermentatie is een stap gezet door een investering in de deelneming revyve. Sensus focust op een concreet actieplan voor teelt en markt. Ook is de verkoop van Aviko Cuijk rond en zit de uitvoering van de SVZ-partnershipstrategie in een afrondende fase. Bij dit soort desinvesteringen zijn boekverliezen helaas onvermijdelijk. Ook daarom is onderliggende resultaatverbetering belangrijk. Cosun ligt op koers bij het halen van de gestelde doelen voor 2023. De hogere inflatiekosten zullen daarvoor moeten worden doorgezet naar de markt.

Overdracht voorzittershamer

Kees Trouw (l) bedankt
Sander Wijkstra

Hans Schuil geeft toelichting op de jaarrekening 2022

Resultaatverwachting

Het resultaat tot en met april is aanzienlijk beter dan vorig jaar. Cosun ziet sterke verbetering in volume en prijs en het onderliggend resultaat bij Aviko, Cosun Beet Company en Duynie. De afzet van producten van SVZ en Sensus in hogere marktsegmenten staat onder druk. Een deel van de resultaatverbetering is op lange termijn minder structureel door prijsvolatiliteit. Cosun ziet het als tijdelijke rugwind. Verder kunnen teeltontwikkeling en oogstverwachting, eventuele economische tegenwind, beschikbaarheid van gas en geopolitieke spanningen nog een behoorlijke impact hebben op het resultaat van 2023. Maatregelen worden genomen om de gevolgen van deze risico's te beperken.

De verwachting is een sterke toename van het reguliere resultaat ten opzichte van 2022. Een deel van die toename is al teruggekomen in de bietenprijs 2022/2023 door aanpassing van de systematiek van vooruitkijken naar de eerste drie kwartalen van het volgende kalenderjaar. Een verwachting voor de bietenprijs 2023/2024 kan dan ook pas gemaakt worden als de contractering voor suikerverkoop 2024 afdoende is afgerond. Gedreven door de wereldmarkt en de oogstverwachting 2023/2024 zijn de ontwikkelingen op de suikermarkt positief. Dit biedt samen met vasthouden aan strategie Unlock 25 perspectief.

Afscheid

Deze ledenraadvergadering was voor Dirk de Lugt en Sander Wijkstra de laatste als leden van de raad van beheer. Namens de raad van toezicht sprak voorzitter Theo Koekkoek dankwoorden richting Dirk en Sander. Daarbij ging hij ook in op 'verbinding' en 'scherp blijven'.

Namens de ledenraad sprak Kees Trouw, kringvoorzitter West-Brabant/Zuid-Hollandse eilanden beide heren toe. Hij sprak over de kracht van Dirk om meningen binnen de coöperatie bij elkaar te brengen en te houden. Sander dankte hij voor zijn inbreng op financieel gebied en voor zijn enthousiaste, positieve en gestructureerde bijdrage aan de finance training. De voorzitter van de jongerenraad overhandigde aan Dirk de Lugt een verrekijker om het perspectief te blijven zien.

Verkiezingen

De ledenraad heeft Maarten Heijne en Bert Jansen gekozen als nieuw lid van de raad van beheer.

Maarten Heijne (44) is sinds 2009 als zelfstandig akkerbouwer actief, deels biologisch. Daarnaast is hij adviseur, verkoper en consultant op zelfstandige basis voor diverse grote bedrijven in de landbouwsector. Maarten zit sinds februari 2018 in de ledenraad. Ook is hij lid van de Raad van Commissarissen van CZAV (sinds eind 2017), lid van het college van gedelegeerden van de Koninklijke Maatschap Wilhelminapolder (2018) en lid van de ledenraad Agrico (2020).

Bert Jansen

Bert Jansen (64) was COO van Campina en daarna CEO van Avebe. Hij is goed bekend met de wereld van zetmeel en eiwit en heeft ruime ervaring met transitie en de ontwikkeling van nieuwe ingrediënten. Daarmee past hij goed in het profiel dat voor deze vacature was vastgesteld. Bert Jansen is onder andere commissaris bij Zeelandia (voorzitter RvC) en Darling Ingredients International Holding BV. Ook is hij lid van de Raad van Toezicht van Wageningen Universiteit. Jansen voelt zich goed thuis in een coöperatie. Hij kent bovendien een deel van de achterban. De governance en de visie van Cosun spreken hem aan.

Bert kan binnen de raad van beheer een belangrijke rol spelen bij de verdere uitbouw van de strategie, in het bijzonder bij de verdere ontwikkeling en uitrol van groene en gezondheidbevorderende ingrediënten.

Maarten Heijne (I) en Bert Jansen

In zijn slotwoord dankte Sander Wijkstra de ledenraad voor de samenwerking. Hij heeft grote bewondering voor de manier waarop de coöperatie functioneert. Ook Dirk de Lugt dankte de ledenraad voor het vertrouwen en de samenwerking. De voorzittershamer werd overgedragen aan Arwin Bos.

Maarten Boudesteijn
secretaris raad van beheer

De een komt, de ander gaat. De kijk van Dirk de Lugt en Arwin Bos, de gaande en de komende voorzitter, op Cosun. De een vooruitkijkend, de ander terugkijkend.

Elke teler doet ertoe

“Of je een grote of een kleine teler bent: in de coöperatie doe je ertoe. Je produceert iets wat mensen nodig hebben”, zegt Dirk de Lugt bij zijn afscheid als voorzitter van Cosun. De coöperatie is er voor elke teler.

Gemakkelijk waren de afgelopen acht jaren lang niet altijd tijdens het voorzitterschap van Dirk de Lugt. Het verdienmodel van Cosun vertoonde flinke pieken en dalen. Met name in de suikemarkt was dat goed voelbaar. Na het voorbereidend werk voor de afschaffing van de marktordeening, met kostprijsverlagende maatregelen en de invoering van ledenleveringsbewijzen, kwam in 2018 de harde werkelijkheid van de vrije markt met tegenvallende suikerprijzen. Daarna zorgden de coronacrisis en de inzakkende aardappelpelafzet en de Oekraïne-crisis opnieuw voor dompers. De bietenprijs kon lang niet altijd zijn, waarop gehoopt werd. Toch was die internationaal vergeleken steeds positief onderscheidend. Cosun deed het dus relatief goed. Terwijl intussen de noodzakelijke modernisering, de doorontwikkeling en de verduurzaming van de fabrieken al die tijd gewoon doorgingen. Inmiddels heeft Cosun stevig ingezet op nieuwe, duurzame en toekomstbestendige verdienmogelijkheden, zoals grondstof voor de groene chemie, biobased, gezondheidbevorderende producten en hoogwaardige eiwitten voor humane voeding. Met het in 2017 opgezette Cosun innovation center als inspirerende aanjager.

Verantwoordelijkheid

“Voorzitter zijn is een enorm tijdrovende klus. Je hebt een verantwoordelijkheid voor de ruim 8.000 leden en 4.000 medewerkers. Er zijn altijd zaken die je van te voren niet zo had ingeschat, maar waar je dan toch als coöperatie sterker uit bent gekomen”, zegt De Lugt terugkijkend. “We dachten op de suikemarkt goed voorbereid te zijn, maar werden in 2018 verrast door een wereldsuikeroverschot met als gevolg een crisis in de suikemarkt. Het heeft enkele jaren gekost om daaruit te komen.” Cosun heeft de taak (“de opdracht”) de leden marktperspectief te bieden, gaat hij verder. “Dat is niet hetzelfde als succes hebben. Niet alles is altijd zo succesvol als je wilt. Dat is eigen aan het ondernemen. Je moet steeds stappen zetten en soms risico's nemen.”

Ledeninvloed

Bij Cosun zitten de leden heel dicht op de onderneming. Dat is niet in elke coöperatie zo. Dirk: “We hebben gekeken of het bestuursmodel, zoals dat er nu is, nog goed werkt. De conclusie is dat dit nog steeds zo is. Het zijn niet de structuren die bepalend zijn, maar de mensen die het doen. Bij Cosun zitten in alle gremia van de besluitvorming de boerenleden aan het stuur. Alles voor het goed functioneren van de coöperatie staat en valt met het vertrouwen. Als bestuurder moet je daarom transparant zijn. Naar de ledenraad en naar de leden. De ledenraad moet het vertrouwen hebben dat de raad van beheer goed functioneert in de samenwerking met de concerndirectie.”

Dirk tot slot over zijn voorzitterschap: “Op de boerderij geldt: Je moet het beter achterlaten dan dat je het hebt gekregen. Daarin zit de stimulans om je ergens voor in te zetten. Succes is een vervolg op successie. De toekomstbestendigheid van de coöperatie is nooit klaar. Cosun bestaat volgend jaar 125 jaar. We zijn zover gekomen, omdat we altijd bezig zijn geweest met ons te bezinnen op de toekomst.”

De coöperatie kiest voor toekomstbestendigheid

De grootste opdracht voor de coöperatie is toekomstbestendigheid, zegt Arwin Bos over de ambities van Cosun. “We willen ook bij lage suikerprijzen minimaal 50 euro voor de bieten kunnen blijven betalen.”

Voor Arwin Bos (38) is Cosun vertrouwd terrein. Sinds 2016 is hij al lid van de raad van beheer, sinds 2018 als vicevoorzitter. Het voorzitterschap zal meer tijd vergen. Voorzitter zijn van Cosun is een full time baan. De kunst is om de zaken thuis op het eigen bedrijf goed op orde te hebben. Arwin heeft dat, vertelt hij. “Ik ben gewend om veel van huis te zijn.”

Arwin heeft in de Haarlemmermeer een bedrijf van 130 hectare en werkt samen met een collega-akkerbouwer. Die doet het spuitwerk, machines worden gedeeld. Arwin heeft bovendien twee medewerkers in dienst, zijn collega één.

Uitdagingen

Naast toezicht houden op de uitvoering van de strategie zal zijn bestuurswerk voor een belangrijk deel bestaan uit intensief contact onderhouden met de leden om hun mening en wensen te horen en om het bestuursbeleid uit te leggen en zich te verantwoorden, vertelt hij. “De voorzitter heeft een brugfunctie tussen de raad van beheer, de raad van toezicht, de leden en de bedrijven van Cosun. Je moet weten wat bij de achterban leeft. Je moet bij de concern-directie kunnen aangeven wat wij, bietentelers belangrijk vinden”, geeft hij aan.

Het zijn voor telers uitdagende tijden. Met een reductie van het middelengebruik met 50% en noodzakelijke maatregelen rondom de waterkwaliteit ligt er een pittige opgave op het boerenbord. Cosun zelf zit in een meerjarige verduurzamingoperatie om klimaatdoelen te halen en zet in op de ontwikkeling van nieuwe afzetmarkten die sterk op duurzaamheid georiënteerd zijn, zoals is vastgelegd in de Unlock 25-strategie. De coöperatie kiest voor

toekomstbestendigheid. “We willen onze gewassen blijven telen. Aardappelen, suikerbieten en cichorei zijn nodig om het bedrijf goed te kunnen laten renderen. We moeten daar sterk op inzetten”, aldus Bos. Een reden, waarom Cosun enkele jaren geleden Groeikracht Cosun heeft opgezet: een kennisnetwerk, waarmee de teler inspiratie kan opdoen voor de verdere verduurzaming van zijn bedrijf. “Groeikracht Cosun helpt de telers om dat in de gezamenlijkheid aan te pakken.”

Kansrijk

Cosun gaat voor de duurzame keten. “Er is nog veel werk te doen en het kan op de bedrijven grote gevolgen hebben”, zegt Arwin over de vele uitdagingen in de keten. Op zich heeft Cosun goede papieren. Plantaardig ligt goed in de markt. Met de Unlock 25-strategie is Cosun in de segmenten ‘groen’ en gezondheidbevorderende producten inmiddels al geruime tijd op weg nieuwe markten te ontwikkelen. “De uitvoering van Unlock 25 is prioriteit nummer 1. We willen ook bij lage suikerprijzen minimaal 50 euro kunnen blijven betalen”, stelt Arwin. “We moeten Cosun verder de 21ste eeuw in loodsen. Als we elkaar blijven motiveren en steunen en de lange termijn voor ogen houden, ligt er een mooi perspectief”, is zijn overtuiging. “Volgend jaar is het 125 jaar geleden dat de eerste bietencoöperatie werd opgericht. Een mooi moment om het coöperatieve gevoel opnieuw te bevestigen. Het is: het verleden viert en vooruitkijken naar de toekomst.”

Ton Schönwetter
redacteur

Het perspectief komt van innovatie en ondernemerschap

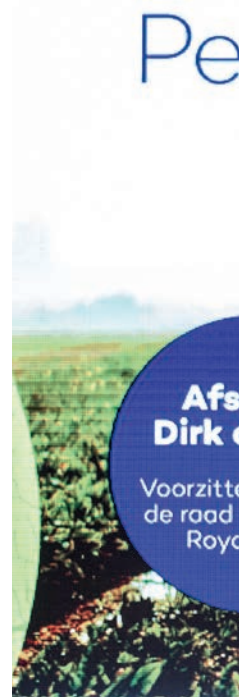
De sleutel naar de toekomst ligt in verduurzaming, innovatie en ondernemerschap. Die boodschap brachten de diverse sprekers tijdens het symposium bij het afscheid van Dirk de Lugt in het congrescentrum De Heerlijkheid in Ermelo.

“Geen woorden, maar daden.” En: “Scheep duidelijkheid.” Zo begon Stefaan Decraene, de CEO van de Rabobank, zijn inleiding over het thema Perspectief in de landbouw. “Ik ben geschrokken van het vele ‘polderen’ in Nederland. We polderen in het kwadraat. Met als gevolg: veel en lang vergaderen. En als resultaat: een consensus die niet altijd duidelijk

is”, aldus de geboren Vlaming. “De Rabobank heeft als missie dat het voedseltekort in de wereld naar beneden moet. We zijn er om boeren te steunen in de groei én in de transitie. De boeren zijn in staat dat te doen. Ik ben daar rotsvast van overtuigd”, zei hij ook.

De landbouw zit in zijn ogen in een overgangsfase van het ‘nooit meer

honger’-beleid van Sicco Mansholt met zijn mechanisering, schaalvergroting, intensivering en grote export naar een productiesituatie met meer evenwicht tussen productie en de natuur en de omgeving. “De modernisering van de groei”, noemt hij dat. De kennis en ervaring die daarmee wordt opgebouwd, schept volgens hem internationaal nieuwe kansen

perspectief in de landbouw

cheid
de Lugt

er en lid van
van beheer
al Cosun

Stefaan Decraene, CEO Rabobank

en mogelijkheden. “Andere landen zien duurzaamheid als een opportunity. Er is een ander exportproduct aan het ontstaan: de unieke kennis die Nederland heeft in innoveren in de landbouw”, constateert hij. Decraene prees in dit verband Cosun als “een voortrekker in innovatie en vernieuwing. Dat werkt niet alleen inspirerend voor ons als bank, maar ook voor de hele sector. De kennis die we vandaag opbouwen, kunnen we op termijn exporteren”, voorspelt hij.

Sleutel naar de toekomst

Bij de transitie die in de landbouw nu gaande is, gaat het vooral om innovatie, ondernemerschap en ‘Europa’, hield Guido Landheer de aanwezigen voor. Het is de sleutel naar de toekomst. Landheer is plaatsvervangend directeur-generaal Agro, directeur Europees, internationaal en agro-economisch beleid bij het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. “Cosun ademt in alles ondernemerschap en innovatie”, vindt hij, wijzend

op onder meer de verwaardiging van cichorei en de activiteiten in bioplastics, biobased, bio-energie en plantaardig eiwit voor humane voedingsdoeleinden. “Zonder innovatie geen perspectief”, stelt hij. Zonder ondernemerschap evenmin. ‘Europa’ moet hiervoor de juiste randvoorwaarden creëren: Ervoor zorgen dat er een gelijk speelveld is om ontwikkelingen mogelijk te maken. Het moet borg staan voor een bodem in de markt. Bescherming bieden, waar nodig. En zorgen voor de versnelde doorvoering van uniforme regelgeving, zodat die voor iedereen in elke lidstaat gelijk is. Europa, kortom, moet een vruchtbare voedingsbodem creëren voor innovatie, aldus het standpunt van de Nederlandse overheid. “En soms, als de agrosector er teveel last van heeft, staan we op de rem. Zoals bij de Natuurherstelwet”, zo is ook de houding. “Voedsel is een vitaal, publiek belang. We moeten daarom blijven investeren

in de kennisinfrastructuur”, benadrukt Landheer ook. “Die kennis moet bij de ondernemer terecht komen. De kernvraag is: Wat levert het op voor de boer?”

Ambitie

“We staan voor grote maatschappelijke uitdagingen. Er is behoefte aan daadkracht”, zegt in navolging van Stefaan Decraene ook Hans Meeuwis, de CEO van Cosun. De ambities van Cosun zijn: de wereld van voeding voorzien, het maximale uit planten halen en zorgen voor een toekomstbestendig inkomen voor de leden. “Wij hebben er een verantwoordelijkheid in, dat onze leden duurzaam de toekomst ingaan”, zegt Meeuwis onder andere ook. “Maar gratis duurzaamheid bestaat niet. Daar is de hulp van de markt en de overheid bij nodig.”

De strategie van Cosun is gebaseerd op winstgevende groei, verduurzaming

Hans Meeuwis, CEO Royal Cosun

van de keten en meer halen uit bestaande producten. “Cosun wil vooruit. Essentieel bij dit alles is ook samenwerking met andere partijen in de keten. Cosun heeft in duurzaamheid heel veel te bieden. Maar het kost tijd om partijen bij elkaar te brengen en goede oplossingen te definiëren”, aldus Meeuwis.

Een middel

“Prioriteit nummer 1 van Cosun is ervoor zorgen dat onze leden een goede boterham verdienen. Doet de coöperatie dat niet, dan doet ze het niet goed. Onze voorgangers zijn 124 jaar geleden een samenwerking aangegaan om te werken aan een betere toekomst”, benadrukt Arwin Bos, de kersverse voorzitter. “Cosun is geen doel, maar een middel. Ook om het goed te doen op onze akkers.” Het accent ligt daarbij sterker dan voorheen op verduurzaming. “Cosun loopt daarin niet weg voor haar verantwoordelijkheden. De uitdagingen zijn te groot om die als teler individueel op te pakken op je bedrijf. Cosun investeert daarom miljoenen om de telers in de verduurzaming te ondersteunen”, aldus Arwin. Wat ook helpt: “De regelgeving moet aansluiten op de praktijk van het boerenbedrijf.”

Ton Schönwetter
redacteur

Ridder Dirk

Bij zijn afscheid als voorzitter van Cosun kreeg Dirk de Lugt door de locoburgemeester van Texel, Cees Hooijschuur, de Koninklijke versierselen opgespeld die horen bij het Ridderschap in de Orde van Oranje Nassau. Dirk kreeg de onderscheiding voor zijn grote inzet op maatschappelijk terrein en die in het belang van de agrarische sector. Zo was hij behalve voorzitter van Cosun onder meer ook voorzitter van de NCR en voorzitter van de BO Akkerbouw.

Vertrouwen

Arwin Bos bedankte in zijn toespraak Dirk voor zijn inzet voor Cosun. “Je hebt niet alleen het belang van de akkerbouw vooropgesteld, maar had ook voor iedereen persoonlijk aandacht. Toen Cosun het moeilijk had, zijn we erin geslaagd een nieuwe strategie op te zetten voor een hogere bietenprijs en een betere toekomst. Ondanks de onvrede over de grillen van de suikermarkt is het vertrouwen in de coöperatie stabiel gebleven.” Dirk in zijn dankwoord: “Soms heb je een crisis nodig om er sterker uit te komen.”

Aanpassing leveringsvoorwaarden 2024

Cosun Beet Company streeft ernaar jaarlijks 1,25 tot 1,3 miljoen ton suiker te produceren. Voor dit volume hebben we een markt waar we suiker tegen goede prijzen kunnen afzetten. Met de twee suikerfabrieken kunnen we tegen een lage kostprijs suiker produceren. Een goed saldo voor de leden is essentieel. Aanpassingen in de leveringsvoorwaarden zijn nodig voor verdere verbetering.

Cosun Beet Company heeft de voorgestelde aanpassingen in de leveringsvoorwaarden 2024 besproken met de ledenraad. De huidige voorwaarden zijn voornamelijk opgesteld vanuit kosten oogpunt. Voor 2024 zijn de leveringsvoorwaarden opnieuw beoordeeld vanuit de borging van de grondstof en het kostenaspect.

Campagne 2023

De hoogte van de vroeg- en laatleveringspremies voor campagne 2023 zijn aangepast. In april zijn de telers erover geïnformeerd dat de premies voor ledenbieten gekoppeld worden aan de vast te stellen bietenprijs. De vroegleveringspremie is een compensatie voor gemiste groei. De laatleveringspremie is opgebouwd uit een compensatie voor bewaarverliezen, bewaarkosten en een extra vergoeding. In de laatleveringspremie is het onderdeel bewaarkosten met 15% verhoogd vanwege de hogere kosten voor materiaal en arbeid.

De premies blijven deze campagne ongewijzigd, met uitzondering van de verhoging van de bewaarkosten, gebaseerd op een bietenprijs van 35 euro per ton. Na de campagne wordt berekend hoeveel bieten een

teler als surplus- en/of overschotbieten heeft geleverd. Die hoeveelheid wordt evenredig verdeeld over de leveringen. Voor ledenbieten wordt de premie nader berekend op basis van de vastgestelde bietenprijs. Het verschil wordt betaald bij de eindafrekening.

De ledenraad heeft aangegeven dat ook gekeken moet worden naar andere aspecten van de premiesystematiek. Een voorstel en de discussie hierover volgen in de tweede helft van dit jaar.

Andere aanpassingen

Andere aanpassingen van de leveringsvoorwaarden zijn eind mei en begin juni met de ledenraad besproken. In augustus en september wordt daartoe een nader uitgewerkt voorstel besproken met de ledenraad. Daarna zal de raad van beheer pas een besluit nemen en eventuele aanpassingen doorvoeren in de leveringsvoorwaarden van 2024.

Arno Huijsmans
directeur agrarische zaken

Aanvullende controle bemonstering en analyse

De monsternamen en analyse van de bieten moet 100% betrouwbaar zijn. Op advies van een ledenraadcommissie zijn de procedures verder aangescherpt om elke vorm van twijfel hierover uit te sluiten.

V.l.n.r.: Arno Huijsmans, Harry Mulder en Jos Heermans

De monsternamen en de laboratoriumanalyse zijn omgeven met protocollen en procedures om te werken volgens een uniforme methode. Dat gebeurt al jaren zo. Richtlijn daarbij is het zogenoemde Bruine Boekje, de uniforme methode voor gewichtsbepaling, monsternamen en monsteronderzoek, waarin alles ondubbelzinnig is vastgelegd en die jaarlijks wordt vastgesteld door de raad van beheer.

Toch ging het in 2020 in Vierverlaten bij de koppeling van het monsternummer met de geleverde vracht mis. Een menselijke fout. Dat dit kon gebeuren, gaf ongerustheid over de betrouwbaarheid van de procedures, waarop

de raad van beheer met de ledenraad besloot tot de instelling van een commissie en een diepgaand onderzoek naar de procedures, protocollen, de controlesystematiek en de overdracht van data in de verschillende stadia van het onderzoek. Kortom, de hele keten van verlading en monsternamen tot het laboratoriumonderzoek en de gewichts- en kwaliteitsopgave.

“Het ging om het terugbrengen van het vertrouwen”, vat Arno Huijsmans, directeur agrarische zaken, de instelling van de commissie en het grondig doorlichten van het hele traject samen. “Het gaat om het geld van de telers. Het is een verdelingskwestie.

Dat moet zorgvuldig en goed gebeuren”, vult Harry Mulder van de kring Friesland-Groningen en namens de ledenraad lid van de onderzoekscommissie, hem aan. Toch heeft het nog enige tijd geduurd, voordat de echte oorzaak achterhaald kon worden. “Te lang” volgens Huijsmans en Mulder. Mulder zit samen met Jos Heermans van de kring Holland vanuit de ledenraad in de commissie.

Standaardwerk

De monsternamen gebeurt volgens standaardprotocollen en -procedures. In Vierverlaten en Dinteloord wordt in een vracht bieten bij aankomst in de fabriek met een rüpro computergestuurd een monster genomen. Bij partijen boven de 450 ton gebeurt dat niet bij alle vrachten.

Elk monster wordt gelabeld met een barcode en gaat vervolgens voor onderzoek naar het laboratorium in Dinteloord. Daar wordt het gewogen, gewassen en onderzocht op de interne kwaliteit, waaronder het suikergehalte en de kwaliteitsparameters voor de winbaarheid. Daarvoor is via een uiterlijke inspectie op ongerechtigedheden en vorstschade eerst de tarra bepaald.

Bij de bieten die per schip vanuit Maastricht en Texel worden aangevoerd, worden ook op de verladingplaats monsters gestoken. Verder onderzoek gebeurt in het lab in Dinteloord. Controleproeven (‘ringcontroles’) hebben uitgewezen dat er in de bemonstering statistisch geen kwaliteitsverschil is tussen de

laadplaatsen en de fabrieken. “Dat laatste is ook van belang, omdat we in de toekomst meer bieten per schip willen aanvoeren”, benadrukt Arno Huijsmans.

Strakke planning

Logistiek is het bemonsteringsonderzoek een strak georganiseerde operatie. Het tarreerlokaal draait volcontinu: 24 uur per dag, zeven dagen per week in vijf ploegen. Jaarlijks gaat het om meer dan 140.000 monsters van elk minimaal 20 kilo, die tijdens de campagne binnen 48 uur onderzocht moeten worden. Vorige campagne waren het er 156.055.

Al naar gelang bijzonderheden in een partij kunnen de monsters een code krijgen voor stenen of vorstschade. Vorige campagne ging het om in totaal 1.115 steencodes en 3.167 vorstcodes. Bij deze partijen staat onomstotelijk vast dat er iets mankeert aan de partij. “Je prikt voor controle in een natuurproduct. Bij twijfel over een monster is het oordeel daarom altijd ten gunste van de teler”, aldus Harry Mulder. Jos Heermans: “De medewerkers die dit controleonderzoek doen, zijn heel betrokken en toegewijd. Ze zijn heel loyaal.” Harry: “We hebben het hele bemonsteringsproces een aantal keren bekeken. Wat op het briefje komt, is ook echt wat het is.” De commissie heeft geconstateerd dat strikt wordt gewerkt volgens de regels van Het Bruine Boekje.

Controles

De monsternamen en het monsteronderzoek gebeuren grotendeels geautomatiseerd voor zover het te automatiseren is. Ook dat draagt bij aan de betrouwbaarheid. Alleen bij de vorstbieten en de beoordeling op ongerechtigdheden blijft het menselijk oog onmisbaar. Vorstbieten zijn voor een camera bijvoorbeeld niet als zodanig herkenbaar op grond van verkleuring, zo heeft onderzoek uitgewezen. Verkleuring kan ook andere oorzaken hebben. Geautomatiseerde, digitale controle wordt dan lastig. Voor aanvang van de campagne wordt alle apparatuur (de

rüpro-installaties en de tarreer- en analyseapparatuur) technisch grondig geïnspecteerd door het IRS. Op de twee ontvangstplaatsen doet Cosun Beet Company de rüpro-controle. De rüpro's, uitgerust met gevoelige sensoren, worden daarnaast tijdens de campagne standaard iedere week gecontroleerd. Ook zijn er regelmatig tussentijdse controles. Bij tussentijdse storingen aan de rüpro wordt overgegaan op handmonsters om het logistieke proces niet verder te verstoren.

Verbeteringen

Een van de aanbevelingen van de commissie is de vastlegging van monsters met vorstschade op beeld als aanvulling op de codering. Dat gaat vanaf dit jaar standaard gebeuren. “Als je het op beeld vastlegt, heb je altijd bewijsmateriaal achter de hand in geval van discussie”, geeft Jos Heermans aan. “Vertrouwen is goed, maar controle is beter”, stelt Harry Mulder. Voor de klachtenafhandeling is het een waardevolle aanvulling.

Voor verdere borging van de bemonsteringssysteem zijn vanaf 2022 ook de laadplaatsen opgenomen in de ringproeven voor de start van de campagne. Afgelopen jaar waren er vragen over de resultaten. “Er zijn toen extra ringproeven uitgevoerd voor een nog hogere statistische betrouwbaarheid”, aldus Jos. De resultaten waren binnen de bandbreedte.

Een ‘bijvangst’ van het commissieonderzoek: de onbevangen vragen van de commissieleden over de gang van zaken in de praktijk bleken soms ook een eye-opener. Een stimulans om nog eens opnieuw kritisch te kijken of zaken niet toch net effe anders of beter konden. Arno Huijsmans: “Het onderzoek heeft ons ook in dat opzicht weer net wat meer op scherp gezet. Het gaat om de puntjes op de i.” Wat ook is aangepast: Alle protocollen en werkprocessen zijn samengebracht in een zogenaamd risicoregister, waarin alle protocollen zijn opgenomen met daarbij ook informatie wie waarvoor

De commissie aan het werk op een laadplaats en in het tarreerlokaal

verantwoordelijk is, om bij eventuele aanpassingen en incidenten adequater te kunnen reageren.

Jos en Harry blijven nog één jaar in functie. De twee andere ledenraadleden, Wim Straver (kring West-Brabant/Zuid-Hollandse Eilanden) en Jan Mol (kring Zeeland) worden vervangen door leden uit een andere kring. De deelname is voor een paar jaar. Los van de commissieleden bezoeken ook de kringbesturen de diverse bemonsteringslocaties. In samenspraak met de commissie wordt sinds 2020 een externe controleur ingezet voor aanvullende controles.

Ton Schönwetter
redacteur

Wat aandacht krijgt, groeit

Vanwege de late zaai is momenteel de opbrengstverwachting 13,5 ton suiker per hectare. De mogelijkheden van mechanische onkruidbestrijding krijgen veel aandacht. De beheersing van vergelingsziekte verloopt voorsnog goed. De focus ligt nu op de bladschimmels.

Uiteindelijk zijn de laatste bieten pas eind mei gezaaid. De gemiddelde zaaidatum komt uit op 26 april, drie weken later dan normaal. De laatste keer, dat er zo'n late start van het seizoen was, was in 2001. De uitzonderlijk late start betekent volgens het groeimodel dat we circa 750 kilogram suiker per hectare missen. Op dit moment rekenen we op een gemiddelde suikeropbrengst van 13,5 ton. De stand van de bieten is gemiddeld goed. De opkomst is op de meeste percelen prima. Er is ruim 400 hectare bieten overgezaaid als gevolg van vreterij van emelten en slakken en enkele percelen vanwege korstvorming. Met de inzet van meer groenbemesters in het bouwplan en niet-kerende grondbewerking neemt het risico op vreterij van bodeminsecten en slakken toe. Op enkele percelen vallen planten weg door wortelbrand. Dit komt vooral voor

op percelen met wateroverlast en bij lage pH. Voorsnog is het probleem beperkt.

Vorig jaar ontstond laat in het seizoen bij veel neerslag na een warme, droge periode aantasting door phoma. Niets wees er toen op dat een vroege aantasting door phoma een rol speelde bij de late aantasting. Daarom blijft het raadzaam de agrarische dienst te betrekken bij een onverklaarbare plantenwegval. Is de oorzaak onduidelijk, dan kan door het IRS worden onderzocht wat de oorzaak is.

Grip op onkruid

De onkruidbestrijding verloopt goed. De weersomstandigheden van einde mei en begin juni leenden zich uitstekend voor de mechanische aanpak van het onkruid. Dit vergt precisie, maar biedt een antwoord op de wens tot minder inzet van chemie. Bij de vier Cosun Onkruid Platforms worden

ervaringen opgedaan met de mechanische aanpak.

Ook wordt er meer gebruikgemaakt van precisietechnieken en robots. De Farmdroid, waar Cosun mee werkt in bieten en cichorei, werkt volledig autonoom. Het met één machine zaaien en schoffelen tussen en in de rij kan een toekomstige oplossing worden. De Farmdroid schoffelt rondom de plant met GPS-vastlegging van het zaadje. Het IRS experimenteert dit jaar met een spotspray, gemonteerd op de Farmdroid, om het ontsnapte onkruid vlak bij de bietenplant aan te pakken. Steeds meer telers en loonwerkers investeren in machines. De ontwikkeling van technieken gaat door. De kosten van een gecombineerde chemische en mechanische beheersing van onkruid in de bieten hoeven niet hoger te zijn in vergelijking met de gangbare aanpak. We hebben nog enkele jaren te gaan voor het 2030 is, maar voor een

reductie van 50% chemie zitten we op een interessante route.

Vergelingsziekte

De bladluiswaarschuwingdienst is gestart op 17 april. Tot eind mei zijn vier waarschuwingen uitgegaan, in enkele gebieden al voor de tweede keer. Groene bladluizen kunnen verschillende vergelingsvirussen overbrengen. Vooral een infectie vroeg in het seizoen kan veel schade opleveren. Daarom is het juist belangrijk er tijdig bij te zijn. De ervaringen met onze waarschuwingdienst en de berichtgeving aan de telers, mede via de BAS-app, zijn positief. Vooral als er een waarschuwing uitgaat, is het extra belangrijk de percelen te controleren op groene luizen. Als de schadedrempel overschreden wordt, is ingrijpen nodig. Eerder spuiten heeft geen zin.

De wekelijkse tellingen lopen door tot half juli. Naast de monitoring op bladluizen kijken we ook naar de aanwezigheid van andere plaaginsecten en van natuurlijke vijanden. Neemt de populatie natuurlijke vijanden toe, dan helpt dit de schadelijke insecten te bestrijden en kan het advies voor ingrijpen worden aangepast.

Vorbereiden op bladschimmels

Inmiddels is de voorbereiding op de beheersing van de bladschimmels volop gaande. Nieuwe bietenrassen worden sterker in het blad. De beschikbare middelen voor bestrijding van cercospora, stemphylium, ramularia, meeldauw en roest zijn beperkt. Het komt erop aan op het juiste moment de bescherming in het bietengewas aan te brengen.

Het risico op de aanwezigheid van bladschimmels is afhankelijk van het bietenperceel en het microklimaat in het gewas. Bepalend is de gewasrotatie op het perceel en in de omgeving: meer bieten is meer risico. Is het bieten naast bieten? Waar zijn de bieten in het voorgaande jaar opgeslagen? Niet ondergewerkt bietenblad kan het volgende jaar de infectie gemakkelijk overbrengen via overwaaien.

Het microklimaat, de temperatuur en vocht in het gewas zijn afhankelijk van het weertype. Met een sensor kan dit precies worden gevolgd. Ruim 500 telers hadden vorig jaar zo'n sensor. Voor 2023 hebben weer meer telers een of meerdere sensoren aangeschaft. Een eigen sensor heeft het voordeel dat de klimaatmeting op het perceel, samen met het infectierisico, direct wordt vertaald naar het individueel advies. De attendering wordt in de BAS-app naar de teler gecommuniceerd.

In een overzichtskaart van Nederland presenteren we in de BAS-app voor iedereen de actuele informatie. Afgeleid van regionale informatie worden alle telers mede geattendeerd op de bladschimmelrisico's. Ook hiervoor gebruiken we de BAS-app. Vanwege het belang van een goed werkend adviesstelsel heeft Cosun Beet Company ter stimulering aangeboden van telers met een sensor de jaarlijkse communicatiekosten voor zijn rekening te nemen. Voor belangstellenden: Er zijn nu nog sensoren beschikbaar.

Pieter Brooijmans
manager agrarische dienst

'Nee, tenzij' - beleid Conviso

Het is weliswaar nog vroeg, maar voordat in september het nieuwe nummer van Cosun Magazine verschijnt, vindt de vroegbestelling bietenzaad 2024 plaats. Vooruitlopend hierop is door de raad van beheer het beleid rondom de inzet van Conviso geëvalueerd. Besloten is de huidige aanpak voort te zetten. Voor vragen over de toepassing van Conviso is het advies contact op te nemen met de buitendienst van Cosun Beet Company.

Terughoudend inzetten

Het Conviso-concept is uitsluitend bedoeld voor percelen met probleemonkruiden. Kern is, dat de gekoppelde verkoop zaad en chemie, en daarmee het op voorhand inzetten van chemie niet past bij geïntegreerde gewasbescherming. In het belang van de teelt is het echter belangrijk onder voorwaarden het Conviso One-herbicide in te zetten met werkzame stoffen uit de ALS-groep. Een eventueel toenemende afhankelijkheid van de werkzame stoffen in Conviso One als enig alternatief maakt de onkruidbestrijding in de toekomst kwetsbaar. Onkruiden die resistent zijn tegen werkzame stoffen uit de ALS-groep, zijn er al. Ook in het buitenland. In diverse andere gewassen wordt ook met middelen uit de ALS-groep gewerkt. Zonder brede aanpak binnen bouwplanverband kan dit probleem verder toenemen. Een alternatief chemisch middelenpakket blijft belangrijk. Daarnaast is de prijs van het product relatief hoog, terwijl de opbrengst van deze rassen circa 10% lager is dan de alternatieven.

Groenbemesters voor een gezonde bodem

De eerste vroeg ruimende gewassen zijn al geoogst. Het is daarmee ook tijd om binnenkort de eerste groenbemesters te gaan zaaien.

Geslaagde groenbemesters leveren een belangrijke bijdrage aan het bouwplan, vooral als de juiste groenbemester wordt gekozen om een bepaald doel te behalen

Groenbemesters kunnen voor allerlei doeleinden ingezet worden en zo bijdragen aan een gezonde bodem. De keuze van de juiste groenbemester is afhankelijk van het doel. Een groenbemester kan bijvoorbeeld worden ingezet om aan de vergroeningseisen van het GLB te voldoen, maar daarnaast hebben ze ook andere nuttige functies voor de bodem.

Reductie van ziekten en plagen

Bepaalde soorten groenbemesters kunnen in de beheersing van ziekten en plagen een grote rol spelen. Resistente gele mosterd en bladrammenas kunnen een populatie van bietencysteaaltjes flink reduceren en bovendien is de kans op wortelrot door rhizoctonia kleiner, wanneer bieten na deze groenbemesters worden geteeld. Let hierbij in groenbemestermengsels wel op, dat er geen waardplanten voor aaltjes, bodemplagen of bodemschimmels tussen zitten.

Aanvoer organische stof

Groenbemesters kunnen per hectare tonnen aan verse organische stof leveren en dragen daarmee bij aan de bodemvruchtbaarheid. De gewasresten houden vocht vast en met het verhogen van het organische stofgehalte wordt de grond beter bewerkbaar. Een overwinterende groenbemester voorkomt uitspoeling van stikstof en levert nutriënten voor de volgteelt.

Een goede ontwikkeling

Om het effect van groenbemesters maximaal te benutten, is een goede ontwikkeling essentieel. Hoe eerder er wordt gezaaid, hoe beter de groenbemester zich kan ontwikkelen. Daarnaast speelt ook het jaareffect een rol. Als de groenbemester in vochtige grond gezaaid wordt, snel kiemt en er voldoende temperatuur is, kan ook bij wat latere zaai nog een goede ontwikkeling plaatsvinden. Om zoveel mogelijk te profiteren van de voordelen van een groenbemester, is het belangrijk om de teelt voldoende aandacht te geven.

Meer informatie

In het 'Handboek Groenbemesters' en in hoofdstuk 5.6 'Groenbemesters' van de Teelthandleiding (www.irs.nl/groenbemesters) is meer te lezen over de teelt van specifieke soorten groenbemesters en de effecten op ziekten en plagen.

Linda Frijters (specialist insecten en aaltjes)
André van Valen (specialist bodem en bemesting)

Meer informatie is te vinden in het Handboek Groenbemesters

Verantwoordelijkheid van deze rubriek

Postbus 20
4670 AA Dinteloord
0165-516 070
irs@irs.nl
www.irs.nl

Eindredactie
Jurgen Maassen

Late aantasting vergelingsziekte heeft weinig impact

Vergelingsziekte wordt pas zes tot negen weken na de overdracht van de virussen door bladluizen zichtbaar

Vergelingsziekte beheersen is nodig tot half juli. Daarna veroorzaken nieuwe infecties geen financiële opbrengstderving meer. Ook niet als de bieten laat geroid zullen worden.

De belangrijkste overdrager van de vergelingsvirussen zijn groene perzikluizen. Voor de beheersing van vergelingsziekte is het daarom belangrijk om de groene perzikluis te beheersen. Omdat deze bladluis de dominantste groene bladluis is en moeilijk te onderscheiden van alle andere groene bladluizen, wordt bij het bepalen van de schadedrempel het totaal aantal groene bladluizen geteld. De schadedrempel voor de beheersing loopt van 2 groene bladluizen per 10 planten in april, mei en de eerste helft van juni, naar 5 groene bladluizen per 10 planten in de tweede helft van juni en naar 50 groene bladluizen per 10 planten in de eerste helft van juli. Daarna is ingrijpen niet meer nodig.

Populatie bladluis

Dat de schadedrempel oploopt, heeft te maken met diverse factoren. Allereerst veroorzaakt een infectie bij een grotere (oudere) biet minder schade dan bij een kleine (jonge) biet.

Daarnaast vermenigvuldigen bladluizen zich minder snel op bieten die groter zijn. Ook zijn de aantallen natuurlijke vijanden in de bietenpercelen vanaf eind juni vaak zo hoog, dat de populaties van bladluizen door de natuurlijke vijanden klein worden gehouden en de bladluizen daardoor nauwelijks nog kans krijgen zich te verspreiden in het perceel, waardoor ook virus niet wordt verspreid.

Ontwikkeling vergelingsziekte

Toch worden nieuwe plekken met vergelingsziekte in de loop van augustus pas echt goed zichtbaar. Dit komt doordat het, nadat de bladluizen het virus op de planten hebben overgedragen, zes tot negen weken duurt voordat plekken vergelingsziekte te zien zijn. De infectie heeft dus al veel eerder plaatsgevonden. Wanneer infectie plaatsvindt bij een jonge biet heeft dit veel meer impact op de financiële opbrengst dan wanneer dit begin juli gebeurt. Daarom is

bestrijden van bladluizen na half juli niet meer nodig. Ook niet als laat wordt geroid.

Inzet van rassen

Tolerante rassen die nog in onderzoek zijn, laten zien dat ze met een bespuiting minder ook hun opbrengstpotentieel bereiken. Dit kan in de toekomst bijdragen aan minder inzet van insecticiden. De opbrengst van deze rassen blijft nog achter.

Meer informatie

Meer informatie over de beheersing van bladluizen en vergelingsziekte is te vinden in de Teelthandleiding van IRS.

Elma Raaijmakers (projectleider insecten en aaltjes)

Levine de Zinger (projectleider insecten en vergelingsziekte)

Het doel is voldoende groen loof tot aan de oogst. Foto: Valthermond 9 november 2022.

Voldoende groen tot aan de oogst

Voldoende gezond loof tot aan het einde van het seizoen is nodig voor een optimale suikerproductie. Bladschimmels verminderen de hoeveelheid groen loof behoorlijk en moeten daarom worden beheerst.

De beheersing van cercospora verloopt de laatste jaren moeizaam. Ondanks dat telers vaker spuiten en hulpstoffen toevoegen aan de tankmix. Deze schimmel heeft de laatste drie seizoenen voor een gemiddelde opbrengstreductie van 0,6 tot 1,6 ton suiker per hectare over het hele areaal gezorgd. Ook in teeltjaar 2023 is in alle rassen ingrijpen nodig om schade door bladschimmels te voorkomen.

Rasgevoeligheid

Rassen met een hoge bladgezondheid voor cercospora (BC) op de rassenlijst zijn nodig om bij de oogst gezonder loof te hebben. Voor rassen met een bladgezondheid tot en met 8,5 is nog steeds de gebruikelijke inspanning nodig om de bladschimmels voldoende te beheersen. Rassen met een BC van 9 hebben resistentie tegen cercospora en kunnen toe met een aantal bespuitingen minder. In deze rassen moeten alle bladschimmels, dus ook cercospora, worden bestreden bij de eerste vlekjes en roest, zodra de puistjes verschijnen.

Resistentiemanagement

Dit seizoen zijn twee nieuwe middelen toegelaten, Belanty en Tern. Om de triazolen (difenoconazool en het nieuwe mefentrifluconazool in Belanty) zoveel mogelijk te

beschermen tegen resistentievorming van cercospora is het nodig om in het schema en in de tankmix deze fungiciden zoveel mogelijk af te wisselen en te versterken met de andere toegelaten fungiciden. Door het gebruik van een ander werkingsmechanisme is het voor cercospora moeilijker om zich uit te breiden en resistentie te ontwikkelen.

Tern

Tern is sinds dit voorjaar toegelaten. De actieve stof fenpropidin uit Tern zit, naast de difenoconazool, ook in Spyrale en heeft een goede werking tegen roest en meeldauw. Daarnaast versterkt het de werking van triazolen en kan het daarom worden toegevoegd aan bijvoorbeeld Belanty, Bicanta, Borgi of Difure Solo.

Breedwerkend fungicide

Het breedwerkende fungicide Microthiol Special Liquid op basis van zwavel kan bij hoge infectiewaarden na gewas-sluiting solo toegepast worden met 5 liter per hectare. In de tankmix met Spyrale, Belanty, Bicanta, Difure SOLO of Borgi kan het ook worden toegevoegd met 3 liter per hectare, zodra aantasting van bladschimmels zichtbaar is.

Vitaler loof

Ook via vitaler loof kan de werking van de fungiciden worden geholpen. Hiervoor kunnen koperhoudende blad-meststoffen (bijv. Mantus of Vitalosol Gold) aan de tankmix worden toegevoegd.

Betere opname

De werking van de fungiciden kan tevens worden verbeterd door te zorgen voor een betere opname van de middelen in de plant. Naast vitaler loof kan dat door het toevoegen van de uitvloeier/activator Promotor.

Stimuleren afweermechanisme

Het middel Charge op basis van chitosan hydroxychloride is een zogenaamde elicitor: het werkt voornamelijk via het aanzetten van de afweer van de suikerbiet en in het voorkomen dat infectie optreedt. De werking van Charge komt het beste tot zijn recht bij vroege inzet. Het kan zorgen voor een reductie van het op het perceel gebruikelijke aantal fungicidebespuitingen. Wanneer Charge na de gewassluiting wordt ingezet zodra er hoge infectiewaarden optreden kan bij de eerste vlekjes (1-3 weken later) een bespuiting met een fungicide als Spyrale, Bicanta of Belanty + Tern uitgevoerd worden. Omdat de elicitorwerking van Charge de plant ook energie kost, wordt aanbevolen om dit middel niet na half september in te zetten. Inzetten na half september kan opbrengst kosten.

Meer info over bladschimmels

Kijk op www.irs.nl/bladschimmelvideos en www.irs.nl/bladschimmelvideos voor meer adviezen over de bladschimmelbeheersing en de jaarlijkse publicaties van het onderzoek, waarop bovenstaande adviezen zijn gebaseerd.

Bram Hanse
specialist bladschimmels en bacteriën

Een sensor zorgt ervoor dat de bespuitingen veel beter geplaatst kunnen worden rond het moment van infectie

WUR Proefbedrijf Westmaas, IRS en Cosun Beet Company houden op 31 augustus een praktijkdag met een uitgebreid programma over een aantal ontwikkelingen in de suikerbietenteelt. Door zeer interessante rondleidingen en een uitgebreide bedrijvenmarkt waarop aanbieders van alle facetten van de bietenteelt zich presenteren, is er genoeg te ontdekken. De bezoekers gaan naar huis met veel praktische handvatten voor de teelt op het eigen bedrijf.

Opzet

Bezoekers kunnen drie rondleidingen naar keuze volgen (blok A, B en C). Tussen de blokken door is er volop tijd om de bedrijvenmarkt te bezoeken. Op de bedrijvenmarkt zelf zijn ook nog meerdere inhoudelijke onderwerpen (blok D).

Blok A

- NKG
- Vergelingsziekte
- Peilgestuurde drainage

Blok B

- Rassen
- Stikstofbemesting
- Bladschimmels

Blok C

- Rooitechnieken
- Toekomsttechnieken
- Veiligheid

Blok D

- Bewaring
- Onkruidherkenning
- Diagnostiek
- Meloidogyne-resistente bietenrassen
- Teeltvoorschrift vergelingsziekte

Zeer uitgebreide bedrijvenmarkt

- Meer dan 39 standhouders aanwezig

Datum, tijd en locatie

31 augustus 2023 van 09:00 tot 18:00 uur: WUR Open Teelten, Groeneweg 3, 3273 LP Westmaas.

Scan de QR-code voor het volledige programma en een overzicht van alle standhouders op de praktijkdag suikerbieten op 31 augustus.

Poster bladschimmels

Bij dit magazine zit een informatieve poster over de succescyclus in de beheersing van bladschimmels.

Schuurbijeenkomsten Jongerenraad

De jongerenraad van Cosun organiseert tien bijeenkomsten voor jonge bietentelers. Volgend jaar bestaat de coöperatie 125 jaar. Voor het voortbestaan van de coöperatie zijn jonge telers, de leden van de toekomst, keihard nodig! Tijdens de bijeenkomsten zal een lid van de raad van beheer het gesprek aangaan over het toekomstperspectief van de coöperatie. Daarnaast wordt aan de hand van een thema de toekomst van de Cosun-teelten belicht. Ben jij, of ken jij onze jonge of toekomstige leden? Voor data van de bijeenkomsten zie www.cosunleden.nl. Aanmelding is niet per se noodzakelijk, maar voor de organisatie is het handig om te weten of je komt. Stuur je aanmelding met de vermelding welke bijeenkomst je wilt bezoeken, naar: secretariaat.rvb@cosun.com.

Intern lid raad van beheer gezocht

Cosun hanteert het zogenoemde basisbestuursmodel, waarbij een meerderheid van leden zelf het bestuur van de coöperatie vormt. De ledenraad benoemt dit bestuur, zijnde de raad van beheer. Die bestaat uit negen leden: zes zijn lid van de coöperatie en worden aangeduid als interne leden, drie zijn externe leden. In september 2023 ontstaat een vacature voor een intern lid.

Praktiserend bietenteler

De primaire taak van de raad van beheer is het besturen van de coöperatie. Ook is zij eindverantwoordelijk voor de ontwikkeling en implementatie van het beleid voor zowel de coöperatie zelf, als de ondernemingen die tot Cosun behoren.

Cosun zoekt een praktiserend bietenteler met een goed contact met de praktijk. Belangrijke eigenschappen zijn:

- een diepgaand begrip van het coöperatieve deel van Cosun
- financiële kennis is een pre
- goed de belangen en verwachtingen van de leden en de coöperatieve waarden en normen aanvoelen en
- de vaardigheid hebben het beleid naar de leden uit te dragen.

Afspiegeling

Cosun streeft naar een afspiegeling van de maatschappelijk gewenste diversiteit in de samenstelling van de raad van beheer wat betreft achtergrond, regio en geslacht. De functie kost minimaal 65 dagen per jaar. Tegen een marktconforme vergoeding. Verdere informatie staat in het functieprofiel en het governance-model op <https://www.cosun.nl/corporate-governance/>

Verkiezingsprocedure

Uit de kandidaten die zich hebben aangemeld naar aanleiding van deze oproep, maakt een selectiecommissie een keuze. De commissie wordt voorgezeten door een lid van de raad van toezicht en bestaat verder uit twee leden van de raad van beheer en één lid van de ledenraad. De selectiecommissie geeft

een unaniem advies aan de raad van beheer over de voor te dragen kandidaat. Uiteindelijk zal één kandidaat door de raad van beheer, na hierover advies te hebben ingewonnen bij de raad van toezicht, ter verkiezing worden voorgedragen aan de ledenraad.

Voor meer informatie over de procedure kan contact worden opgenomen met het bestuurssecretariaat via secretariaat.rvb@cosun.com of (076) 53 03 307.

Reageren

Wilt u reageren op deze vacature, stuur dan uw motivatie, vergezeld van een uitgebreid CV, uiterlijk 10 juli 2023 naar secretariaat.rvb@cosun.com.

Voor vragen over de vacature kunt u contact opnemen met de voorzitter van de raad van beheer: arwin.bos@cosun.com.

Alle reacties op deze oproep worden vertrouwelijk behandeld.